

Принципи дії закону про кримінальну відповідальність в просторі (територіальний, громадянства, універсальний, реальний принципи)

Максимова А.С., студент навчально-наукового інституту заочного навчання НАВС

Наукови керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Кісілюк Е.М.*

Актуальність теми “ Дія закону про кримінальну відповідальність в просторі” пояснюється тим, що вона порушує питання застосування закону. Закону, який визначає покарання, громадську небезпеку тої чи іншої особи.

Питання щодо вдосконалення принципів дії закону про кримінальну відповідальність в просторі розглядаються у працях як вітчизняних так і зарубіжних вчених серед яких хотілося б відзначити: І. Бліщенко, Я. Броунлі, В. Дурденевського, Ю. Дьоміна, А. Кібальніка, Д. Левіна, Ф. Мартенса, О Моїсєєв К. Сандровського, С. Волкотруба, В. Гуменюка, В. Репецького, В Навроцького.

Чинність закону про кримінальну відповідальність у просторі означає можливість чи неможливість застосування закону про кримінальну відповідальність (у цілому та окремих його положень) для юридичної оцінки конкретного злочину залежно від його вчинення на території України або ж за межами її території . Просторові принципи, в основному, визначаються нормами кримінального закону України (ст. 6, 7 і 8 КК). Однак за сучасної мирової спільності просторові принципи все більш ширше знаходять своє відображення у міжнародних угодах.

Загально прийнятими є такі принципи, дії закону про кримінальну відповідальність у просторі, як: а) територіального; б) громадянства; в) універсального; г) реального. Перші два принципи вважають основними.

Чітка регламентація меж дії кримінального закону в просторі має велике теоретичне значення для розвитку науки кримінального права, а також величезне практичне значення для правозастосовної діяльності слідчо-прокурорських і судових органів. Зокрема важливість пов'язана з тим, що за вчинений злочин особа повинна понести відповідальність та бути покараною. Однак не будь-яка особа, яка вчинила злочин та території України, буде покараною і понесе відповідальність саме на території нашої держави, оскільки не на всіх осіб, які перебувають в Україні, поширюється кримінальний закон нашої держави. Те саме стосується і наших громадян, які перебувають за кордоном.

Це питання в певній мірі є проблемним і дуже складним. Вирішення його можливе не тільки відповідно до законодавства України, але й за

допомогою значної кількості міжнародних нормативно-правових актів у даній сфері, які ратифікувала Верховна Рада України.

Крім цього, для визначення дії кримінального закону в просторі необхідно з'ясувати поняття державного кордону. Вирішення цього питання теж є непростим, оскільки на сьогоднішній день є ряд спірних питань щодо встановлення лінії державного кордону України. Необхідним є також з'ясування поняття громадянства іноземної держави та особи без громадянства, а також правового статусу працівників дипломатичних і консульських установ. В якій мірі кримінальний закон поширюється на дії цих осіб, які були вчинені в нашій державі? Виникає також питання, яким чином на національному та міжнародному рівні закріплено відносини між державами щодо видачі засуджених осіб одна одній.

Отже, для висвітлення даного питання необхідно проаналізувати положення Кримінального кодексу України щодо дії кримінального закону в просторі посилаючись на закони України.

Чинність кримінального закону у просторі є одним із головних принципів за якими діє цей закон. Помилкове застосування закону про кримінальну відповідальність може призвести до помилок в кримінальному процесі та помилковому покаранні невинних. Та й до того ж на даному етапі розвитку України як суверенної правової держави особливо гостро постає питання щодо законодавчої захищеності її громадян та національних меншин, що перебувають на її території, від неправомірних дій інших осіб, які спрямовані на обмеження їх прав і свобод, захищених та гарантованих Конституцією.

Метою даної роботи є детально розглянути проблему просторової чинності закону про кримінальну відповідальність, розкрити її сутність та необхідність для здійснення правосуддя державою, довести, що український народ потребує удосконалення на законодавчому рівні та закріплення нових норм з кримінального права для того, щоб особи, які перебувають на території країни, відповідали за свої дії, що порушують чинне законодавство незалежно чи перед своєю державою, чи безпосередньо на території іншої країни, що передбачено міжнародними договорами. Тому для досягнення цієї мети потрібно поставити перед собою завдання:

- з'ясувати територіальний принцип
- освоїти принцип громадянства
- встановити універсальний та реальний принципи
- розглянути інститут екстрадиції у кримінальному праві

Отже, предметом мого дослідження є чинність кримінального закону у просторі, а об'єктом є територіальний принцип, принцип громадянства, характеристика універсального і реального принципів та інститут екстрадиції.

Підсумовуючи проведену роботу, можна з впевненістю сказати, що окремі на перший погляд теми насправді пов'язані поміж собою.

Тому юристам, законотворцям дуже важливо вміти чітко визначати ці характеристики, щоб запобігти неприпустимих помилок.

Кримінально-правова характеристика порушення законів та звичаїв війни

Торяник А.С., курсант факультету підготовки фахівців для спеціальних підрозділів НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Романенко О.В.*

Лише у XX ст. міжнародні злочини призвели до мільйонів невинних смертей, до винищення цілих народів, а також руйнування культурного надбання людства. І це все відбувається на фоні активної діяльності світової спільноти по запобіганню збройним конфліктам та війнам, а також масовим порушенням прав людини. У зв'язку з цим, питання ефективного реагування та запобігання злочинам проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку є одними з актуальних проблем сьогодення. Окремим аспектів цієї багатогранної проблеми є формування чіткого уявлення щодо кримінально-правової характеристики порушення законів та звичаїв війни.

Актуальність обраної для дослідження проблеми обумовлена рядом причин. Перш за все слід звернути увагу на те, що під час війни або збройних конфліктів нерідко порушуються права військовополонених, руйнуються пам'ятки історії та мистецтва, завдаються непоправні збитки навколишньому природному середовищу. Отже суспільно-економічні, політичні, моральні та інші засади суспільства потребують правового захисту від злочинних посягань і під час війни або збройних конфліктів.

Крім того, визначаючи актуальність теми не можна не вказати на те, що законодавець у ст. 438 Кримінального кодексу України (далі – КК) встановив кримінальну відповідальність за порушення законів та звичаїв війни. Разом з тим, у КК України мають місце такі склади злочинів, як «Насильство над населенням у районі воєнних дій» (ст. 433 КК) і «Погане поводження із військовополоненими» (ст. 434 КК). Отже, виникає питання про співвідношення цих складів злочинів, а також особливості їх кваліфікації.

Дослідження генезису кримінальної відповідальності за порушення законів та звичаїв війни дало нам можливість встановити, що вона виникла і формувалася разом із історією людства, кожний етап розвитку якого вносив свій вклад у встановлення законів та звичаїв війни, а також відповідальності за їх порушення.